

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

19511
19512
19513
19514
19515
19516
19517

891 99
9-34

A. M. SETIAN
LIBRAIRIE ET ATELIER DE RELIURE
CONSTANTINOPLE
Hakmakdjilar Yokouch

ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ

ՏԵՏՐ Բ.
ԳԱՐՆԱՆ ՇՈՂԵՐ
ԱՇՆԱՆ ՑՈՂԵՐ

Երգը սիրոյ մունեակն է

ՏՊԱՐԱՆ (ՀԱՅ .ԳՐԱԾ . ԸՆԿ .) Յ . ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

— 1893 —

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ԵՐԿՅԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՈԹԻԿ, ՅԵՐԵԿԵՍՅ ԵՒ ԿԻՐԱԿՕՐԵՍՅ

ՄԱՔՐԻ ՔԵՕՅ, ՍԱՔԸՁ ԱՂԱՃ

ՈՒՔԵՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ 1894 ԱՊՐԻԼ 13 ԻՆ

ՍԱԶՐՈՒՆՔ. — Նախ առողջութիւն եւ ապա աշխատութիւն, տալ՝ պահանջելու համար:

ՆՊԱՏԱԿ. — Թէ ուսեալ եւ թէ դարձի մարդ հասցնել:

Ա. շրջան. — Առեւտուրի եւ արուեստի վերաբերեալ գործնական ուսումն նախակրթական դիտութեանց եւ արուեստից, մինչեւ եօթը տարի:

Բ. շրջան. — Ուսումն երկրորդական դիտութեանց եւ արուեստից մինչեւ երեք տարի: Արուեստագիտական խաղ ու պար: Բ. շրջանը պիտի սկսի այս տարի 1894 ապրիլ 13ին:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. — Սովորական: Նոյնպէս նաեւ Տընտեսագիտութիւն պարզ եւ դասական: Յօրինեալ Գ. Ներշնայուն:

ԱՐՈՒԵՍ. — Լուսանկար, Ատաղձագործութիւն, Թիթեղագործութիւն, Սեղագործութիւն (սաղավաթութիւն նստարան, փախաթ գործել եւն.) կազմարարութիւն, Տերութաթ, եւ վանդակ, Մազաւել, Փշոց, Երանիկ (նալըն), Հողմահար շինել:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ. — Երաժշտութիւն ձայնական եւ գործիական (ալափրանկա ամեն նուագի), Գծագրութիւն, Ղեւզանկար եւ չափական (քաղեմքեարի) Զեւագործ եւ Զեւագիտութիւն աղջկանց ամեն տեսակ:

ԼԵԶՈՒ. — Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն. հասարակ երկու սեռի:

ՀՍԿՈՂ. — Հայր մը եւ Մայր մը, (Այր եւ Կին Ներշնայուն):

ԳԱՐԻԵԼ, ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ

ՏԵՏՐ Բ.

ԳԱՐՆԱՆ ՇՈՂԵՐ

ԱՇՆԱՆ ՑՈՂԵՐ

Երգը սիրոյ մունետիկն է

Կ. ՊԵԼԷ

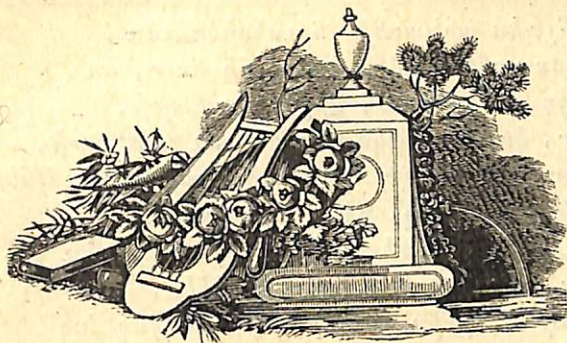
ՏՊԱՐԱՆ (ՀԱՅ. ԳՐԱԾ. ԸՆԿ.) Թ. ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆ

— 1893 —

4524

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

584
40

ԱՅՍՏՈՂԵՐ ԳՐՈՒԵՑԱՆ

ՅԱԻԵՐԺԱԿԱՆ ՅԻՇՍԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԵԻԳԻՆԷ ԱՂԶԿԱՆՍ

Որ ծնաւ 1836 ապրէլու ամսոյն 25 ին
Եւ մեռաւ 1890 մայիսի ամսոյն 31 ին.

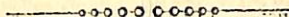
Մայիս մ'եր, ա՛հ. մայիսին հե՛ս վերցսցաւ,
Դնաց հոն, ուր կեանք կը կրեն եւ ոչ ցաւ:

Քեզի եւզիկէս զարնան այս շողեր,
Քեզի կ'արգադրեմ աշնան այս ցողեր,
Առջիկներն անցան, պրշպշո՛ւք մնացին .
Կազմող այս յե՛կնոց՝ մխիթար անձին:
Որք քեւ գուր՝ եւ, գուր՝ աջք հոսած,
Բայց կուրծքիս տեղան, ուր դեռ կայ հուր, կայծ,

Ինչպէս աշխարհիս հիւսիսի բեռն ,
 Սառնոցներ ունի , իսկ ունի հոռ , եռ ,
 Այդ հասարակո՞ծ , միջավայր երկրի ,
 Որ , կարծես , ինձ հետ հիմնաւ այս տարի ,
 Քու մեծ սիրոյդ հոռնե , զոր այս արցունքներ ,
 Զիրցան մարեղ . քեռ չե անցեր ,
 Ու չիլմա՞մք բոյրերդ , եղբարսդ , մայրդ ու ես .
 Օր , ուր չիշեմք , զիեղ Եւգիենե ,
 Հոգ մի՛ ընէր դու . ինչ կ'ըսեմ հոյ հոգ
 Միթե կը կենա՞յ . տե՛ս , արիս մոռնո՞մք ,
 Շուարեցոյց զիս . քիչ ժամանակէն ,
 Մայրդ ու ես կը գտնուե՞նք , առաջ անկէն ,
 Քեզի միանալ , Եղբայրներդ , բոյրերդ ,
 Հապա դպրոցի սիրուն ընկերներդ ,
 Քրիստիկէն քեզոյ , Էլիզաւտ անուշ ,
 Աղու Աղանիդ , անոնք քիչ մը ուշ ,
 Պիտի գտնուե՞նք միմեանս անշուշտ .
 Ամեն յիշատակ վայելել կուշտ , կուշտ :
 Պիտի ունենալ հոռն ալ վարժարան ,
 Ուր ետեւ կողմեր դասի պիտի գտնուե՞նք :
 Դու գացիր առաջ այս տեղի ուսում
 Նախապատրաստել , որ ետեւ քոյն ,
 Այս աշխարհու ու գաւ ըլլալ դաստիարակ ,
 Զունենալ արգելք ու հոգաբարձու :
 Դու պիտի ըլլաս աւագ վարժունի ,
 Համբալ բոյրերդ ու մայրդ Իսկուհի ,
 Եւ եղբայրներդ անկէլըս մեկանց ,
 Պիտի վայելեմք այդ դպրոցն անանց :

Բ .

Իրիկունն Արեւ երբ կը մտնէ մար ,
 Անշուշտ կը կենայ եւ չոչնչանար :
 Այսպէս ալ կողմեր երբ ելնէ մարմնէն .
 Այլ տեղ կը չուի , կանցնի երկիւնքէն .
 Այսպէս կարգադրեց մեծ Էն նախախնամ
 Փոխակերպութիւն , եւ կը հաւատամ ,
 Փայտածուին մեզ , Սիրուն Եւգիենե ,
 Դու դիցունի մ'եւ , դիցապաշտ ալ Ես :

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

1880 ղեկավարներ 14ին տպագրութեան տըրուեցաւ Ա. տետրակս ԲԵԿՐԱՆՔ ՌԻ ՎԻՇՏՔ անուանով, որուն տպագրութեան պատճառ եղան իմ աշակերտուհիներէն Խորհիկ Ֆրէնկեան եւ Սաթինիկ Մալեզեան օրիորդները, ապիւ զգացմամբ եւ չքնաղ երախտագիտութեամբ:

Տեսէք թէ ինչպէս:

Այս երկու բարեկիրթ օրիորդները իրենց խնայութեամբն աւելցուցած դրամով նիւթ կը գընեն եւ ձեռագործներ շինելով վիճակահանութեան կը դնեն, որուն թուոց տետրակին վրայ բարեգործական նպատակի մը համար, գրելով կը ցըրուեն ու կը հաւաքեն ինձ չգիտցնելով:

Օրիորդ Մալեզեան այս վիճակահանութեան թիւերէն մէկ քանի հատ նամակաւ մը Լօնտրա կը խրիէ իւր մօրաքրոջ Ֆրնտքեան Սարգիս Էֆէնտի համրաւաւոր վաճառականին կողակից Ազնուախայլ Զապէլ Տիկնոջ, ուսկից հետեւեալ սրտատախանը կը գայ:

«Սիրով ստացայ 19 նոյեմբեր ամսաթուով Սիրազիրդ, նոյնպէս եւ . . . Ներշնչուհի գըրուածքները տպագրել տալու համար վիճակահանութեանդ ներփակեալ ցուցակը. շատ կը գովեմ Զեր բարեգործական նպատակը եւ կը բարեմաղթեմ որ արդիւնաւոր ըլլայ: Ներփակեալ պիտի գտնէք թուղթ մը . . . այս թուղթը ցուցնելով

կրնաք ընդունիլ թղթաբերէն 2 անգլիական ոսկի : Ուստի Ազնիւ օրիորդ , հաճեցէք յանձնել իմ սիրելի դասատուիս ամենաչնչին նուէրս . կը յուսամ որ ուրիշ անգամ աւելի մեծ ծառայութիւն մ'ընելու բարերապագութիւնը կ'ունենամ . . . : Այս առթիւ կը խնդրեմ նաեւ որ իմ աշակերտս կան ախնաժանօք յարգանքներս իրեն մատուցանել հաճիք : »

Ահա այս կերպով զումար մը հաւաքելով ինձ կը յանձնեն զիս մեծապէս զարմացնելով եւ կը խնդրեն որ զրուածոցս մէկ մասը տարագրել տամ , որպէս զի ատիկէ ինձ նիւթական օգնութիւն մը դոյանայ :

Այս տետրակը 500 օրինակներ ունեցաւ , որոց 200ը ձեռքէ իմ աշակերտաց տրուելով եւ գրեթէ մէկ տարուան մէջ 160 հատի չափ գրաւաճառաց քովէն ծախուելով , մնացածները առդին անդին մնացին , զորս այսօր չեմ յիշեր :

Անցեալները օրիորդ Նուրիկ Սիմօնեան այցելութիւն մը տալով , յանձնեց ինձ մէկ Օտմ . ոսկի . հարցուցի իրեն թէ « ինչ բանի համար է այդ ոսկին » , պատասխանեց թէ « Արդիւնք է իմ » Բեկրանը ու Վիշտ » երուն . զորս յանձնած էի Դըպարոցատէր Տիկնանց Ընկերութեան : Կ'ըսեն թէ « Աստուած երկինքէն դրամ չիջեցներ » սակայն ինձ համար իջեցուց , մարմնատեսիլ հրեշտակի մը ձեռք :

« Բեկրանը ու Վիշտ » երու տպագրութիւնը , որ երախտագիտութեան վսեմ արդիւնք մ'էր զոր նշանակած էի այդ տետրակներուն յա-

ւաջաբանին մէջ , բաւական ատեն զիս ասրեցուց , սակայն ինչո՞ւ համար այն ատեն չերեցաւ մէկը որ թողլով իմ գրուածոցս երկնային գեղեցկութիւնը կամ դժոխային տգեղութիւնը , միմիայն զրուատէր այս օրինակելի մատուալ անձանց հազուադիւր բարեմասնութիւնը , որուն մէջ մէկ քանի չքնաղ առաքինութիւններ կը վայլին :

Իսկ ես երբէք չսկիտի դադրիմ Ֆրնտըքեան Տիկնոջ եւ այդ երկու օրիորդներու երախտագիտութիւնը զովելէ ամեն առթի տառն , որ սկիտի ներկայանայ մնացեալ օրերուս մէջ :

Յիշեալ երկու օրիորդաց եւ ասոնցմէ միոյն քոյր Ֆրենկեան Մաքրուհի օրիորդի երախտագիտական ուրիշ զգացումները տեսնելով եւ անոնց զրաւոր արտայայտութիւնները կարդալով եւ ըսքանչանալով կ'ըսեմ « համբուրեմ » այն միաքն որ յղացաւ , այն սիրտն , որ զգաց եւ այն ձեռքն որ գրեց : »

Մասնաւորապէս չքեղ արձանագրութեան արժանի է Բիւշիւքեան Ալիքսան էֆ . ի երախտագիտական գործերը , զորս անձանձիր մինչեւ այսօր կը մատուցանէ ինձ իրր իմ հարազատ օրդիս :

Անհուն գոհունակութիւնս կը յայտնեմ իմ աշակերտներէն Սիմօնեան Նուրիկ օրիորդին , Արիիար եւ Տիգրան Արիիարեան , Յովսէփ եւ Միքայել Վասիլեան , Գրիգոր Զօհրապ (^(*)) Էֆէնտինբուրու , ոչ միայն բանիւ եւ գործով ինձ ըրած օգ-

(*) Զօր ԴԵԴԵԴԵԿԻ ԿԸ ԿՈՇԵԻ ՄՈՂԱՅՈՒԹԵԱՆ ԿՈՇԵԻ :

նութեանց համար, այլ նաեւ եւ որ ազնուագոյնն է, այն սրտայոյզ եւ փղկեցուցիչ ըզձին համար, որով մարդ կը քաջալերուի ու ապրիլ կը սիրէ:

Մոռցածներուս համար ներում խնդրելով, ես ալ կը ներեմ անոնց որոց ժամանակին ճրի դասեր տուած կամ պարտաւորութենէս աւելի բաներ ըրած եմ, թէ եւ այսօր զանազան մեծամեծ պաշտօններու մէջ են եւ բարեկեցիկ վիճակ ունին:

Յուսալով որ օր մը երախտագէտ պիտի ըլլան եւ զբաղմանց եւ գործերու բերմանց պատճառաւ ցարդ պարտադանց գտնուած են եւ կամ առթի կըսպասեն, մենք աշխատինք մեր հացի բարան ճարել:

Իսկ իմ գրուածները, վաղեմի եւ սիրուն քննադատ, մեծ եւ ընտիր բաներ չեն եւ երբեք այնպիսի բաներ զրոյի մը համարումը չունիմ, եւ չունեցայ, եթէ երիտասարդ ըլլայի թերեւս ես ալ բան մ'ըլլայի, զի երիտասարդներու խումբ մը Հայոց գրականութիւնը արծարծելով, լեզուն մաքրելու եւ յստակելու ջանք մը կ'արտայայտէ այսօր:

Ըսի որ գրուածոցս վրայ երբեք համարում կամ սքանչացնելու նպատակ չունեցայ եւ չունիմ, — Հապա ինչո՞ւ համար կը զրեմ, — կը զրեմ ապրելու եւ իմ գաւաղներս ապրեցնելու համար, որպէս զի արժանի չընեմ ես զինքս Հանգստեան թոշակի անտուկէն ամսական ընդունելով ապրելու կամ մեռնելէս վերջը իմ ընտանիքս հանգանակութեամբ ապրելու կարօտ ձգելու:

Եթէ չկրնամ այդ անտուկին մեծ նպաստ մը ընել, վերոյիշեալ նպատակիս իրադործումը արդէն անոր՝ կամ ազգին վրայէն բեռ մը պակաս ընելով նպաստել ըսել է:

Յիրաւի մեծ համարձակութիւն էր ինձ այսպիսի ժամանակի մէջ, ուր ամեն բան նոր է, այս Բ. տետրակը հրատարակել, սակայն, ինչպէս որ ըսինք, կարդալով օրագրաց եւ պարբերական թերթերու մէջ այն եռանդը զոր բանաստեղծական գրուածոց համար կը դնէ երկու սեւի երիտասարդութիւնը, որուն մէջ մեր աշակերտներն ու աշակերտուհիք ալ կը գտնուին, մտածելով որ ապրանք մը փնտռուած ատեն, լաւագունին ու լաւին հետ յուրիս ալ մէջ փախցնելով կը քշուի. յարմար առիթ սեպեցի զայն հրապարհակ հանել:

Այն բարեսէր անձինք որ անկեալ վարժապետաց Հանգստեան թոշակի արկղին նպաստամատոյց կամ վարժապետի մը մահուընէ վերջը անոր ընտանիքը հանգանակութեամբ ապրեցնելու մասնակից պիտի ըլլան, եւ այն աշակերտուհիներս եւ աշակերտներս, որոնք յարմար առիթի մը կըսպասեն երախտագէտ գտնուելու համար, հաճին գնել միայն մէկ օրինակ, ես կը սեպեմ թէ իմ աշխատութեամբս կապրիմ, անոնք կը սեպեն թէ բարեգործութիւն մը կընեն: Այս կերպով հեմ շամտան քեմիզլեկի, հեմ փիլալ եադլանը:

ԻՄ ԱՊՍԳԱՅՆ

Ա.

ՄԱՆՈՒԿ

Այն ինչ մանուկ դեռ կաթնակեր,
Օրորոցն էր իմ օրեւան,
Մինչ իմ մօրս ոսկածայինն էր,
Միակ հրճումնս իմ սիրտիսն:

Մինչ քերանս սար մանուկ երգեր,
Այսերս սոնուին հաւքոյր միայն,
Մօրս երկու կայսառ ծիծեր,
Էին միայն իմ Ապագայն:

Ապագային այդ այր ու քեւ,
Յինքն ձգեւ անբարբ աչերս,
Անոնց միայն եւ ոչ առ Էն,
Դեռ ուղղեալ էր շրթանցս աղերս:

Բաւ էր շրթանցս զանոնք ողջոյն,
Գրկել, ծծել, ահա հաւնայն,
Անոնց փայլ, գեղ զնայր խկոյն,
Տխուր էր ինձ իմ Ապագայն:

Բ.

ՊԱՏԱՆԵԱԿ

Անցան օրեր, նա՛ պատանեակ,
Ոսկում, երգեմ նմաներով,
Սակացն միայն հոգւոյս դիակ,
Գրաւած եր մօրս գորով:

Բայց ե՞ր ոչ Հօրս, զի ուր գտուն,
Հագիւ ունեւ հասակս մասսդ,
Երբ Ասրուպե ի վիհ մահուն,
Գորեց կեանքն իմ Հօր չֆեսդ:

Ոչ, ոչ, այս մահ չազդեր ինձ ահ,
Նսեմ գործեղ իմ Ապագայն,
Զի դեռ չեմ ինձ ծանօթ կեանք, մահ,
Ամեն գործե յիս շեղեալն:

Մօրս քաղկաց մեջ առաւօտուն,
Նախ սեր, զգուսնք, միրգ ասրս գայ,
Յեւ վաշելից այս առեւուն,
Երեկոյն եր իմ Ապագայ:

Ի ծուկս մօրս կամ Ասոր շուրջ,
Երեկոյնի տեւ Երկաշ, ի
Հոն գորգուրսն, հոն քաղցր անուրջ,
Վաղիւն միայն եր Ապագայ:

Երբ մայրս վաղուան մի պոռնս այլ,

Ինձ կ'աւեսեր, ես ակնապիշ,
Վեր, աստերուն եւ անոնց փայլ,
Ապագայիս եր գուարք նիշ:

Բայց երբ, վա՛յ ինձ, մայրս գուժեր,
Թ' արձակուրդին վերջ միրգ չկայ.
Ինչ քագուն լաց, ինչ բռնի սեր,
Այ նսեմ եր իմ Ապագայ:

Գ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Անցան, սահեցան օրեր,՝ սարիներ,
Անցան սահեցան այդ անմեղ կիրքեր,
Արքունք հասակիս իջաւ առժամայն,
Վեր ի վայր շրջեց պարզ խոհերս համայն.
Հուր աջերուն մեջ, հրդեհ ի արիս,
Երեք վեցերու ծաղիկ հասակիս
Բոյր մեծամունք սիրելու միայն
Ի Նե խմբեին, իսկ Ապագայն.
Բոց եր կը վառեւ վարդի պէս կարմիր
Ձերդ բոց որ կայրե կեանք, անձ, ամեն իր,
Անուշ Անոր հուպ, մօս ըջալ Անոր
Թող այրի սիրքս, այս եր խոհս բոյր,
Հո՛ն պատշգամին մեջ եր սերս անթարձ,
Հո՛ն տեսայ զինքն վեհ, շֆեղ, յանկարծ,
Հո՛ն վեր կուղղուեին հոգւոյս բռնիներ
Հո՛ն, նախ, զիսեմ ես աջին քարթիչներ,

Պաղտ տռին բարեւ, սեր, իղձ հրաւեր.

Հոն, Ապագայիս քրուեցան հիմեր:

Վեց օրեր ֆրսաւք, եւ դժուար գացին,

Արիին ֆերեցաւ սիրակիր բարձին,

Ա՛հ, սիրալի օր, Սուրբ Օր եօրեկին,

Քու ջինջ շողիւններ պատաստեն հիգին,

Ամեն շիւղիւն, եւ սիրողին քաս,

Անա մեմուկներս, որք սիրապատաստ,

Սրտիս խանդ տռին, ֆայտերու շատ,

— Ո՛ր. — ի տես, վա՛շ ինձ. — վա՛յ ֆեզ, դու պարսպ

Կո՛րոնես, կաղտե պատշգամն անձայն

Երջանիկ, թշուառ, անա Ապագայն:

Երբ անա սիրեմք, կարծեմք սիրե՞լ յախտան,

Զե՛կ միայն. արու եւ եզ անբաժան

Բայց երբ խաբուիմք մի ֆանի հեղ, ալ ծիծաղ

Տակ մեռնո՞ր որ խօսի Սիրոյ, բայց. աւա՛յ.

Հոգին եւ Հո՛ւր, Սերը նիւթն եւ բոցատ,

Ինչ որ կ'այրի, ինչ որ կեանք եւ, ծիծաղ ու

Արհամարհանք բաւ չեն մարե՞լ, միշտ կայ Սեր.

Մին միւսին հե՛տք խախտե՛կ պէս աշիֆներ,

Այսպէս Սիրոյ՝ գոր տռին շրջաններ.

Յուսի եկաւ Նե՛կ, մեզ ֆաջ ծնուն գաւաղներ,

Կեանքիս տեսիլն ընդդայեցաւ հորիզոն.

Նիւթոյ դեմ անդ մի այր կայ մի Ամաղոն.

Նե՛կ շաւ տեսես, ես պիտ' ըլլամ. երանի՛,

Վաճառական տուտաճեմն, անուանի.

Երեսխոսան, Հոգաբարձո՛ւ, անուրջ բիր.

Կաճառապէս, մի ուտեալ մարդ, որ հեշտ, դիր,

Պիտի գտնե՛ք օրապարկին այդ մեծ դեկ,

Մարդ կամ Հայն, դարհեւայ պատկ, հե՞, տեկ,

Պիտի դեկ գլխուս վրայ եւ ես վե՛կ

Պիտի շրջիւմ եւ պիտի գան ինձ պատե՛կ,

Պարծախք, ոսկի, տուն հոյակապ, պերճ պատ.

Կառք ու նաւակ, տուտ սեղան եւ մնաս

Տալ աղբասաց եւ ունենալ շողոքոր,

Վսեմ, շֆեղ, պերճ անուններ անունոյ յորդ.

Կին դո՛ւ, որդի՛ք, օն անոր վշտաց տուտկայ,

Զեր առջեւ կայ մի մեծ, վսեմ Ապագայ,

Օ՛ն ի ֆրտուն, ի վաստակ,

Բոնե՛լ գայս վերջ բովանդակ.

Բայց բաղդն, ո՛հ, զիս դասատու

Ըրաւ, ի՛նչ գործ կեանատու.

Ուսո՛ւ չորս հեղ հիւնդ, ֆաւս

Ա՛ն անոնցն վերջ անասկան:

Բայց անասկանք կը դիզուին,

Հոգ չե՛, միայն չխզուին

Հոգաբարձուին հե՛տ կայեր,

Ոչ անոր դեմ այդ միշտ քեր

Խօսե՛, քե՛ ոչ. ստոյգ չե՛ր,

Սնոր շրթանց մի երեր

Բաւ եւ գեղ պաշտօնեղ

Զգե՛լ, զրկե՛լ հաշիւեղ.

Հոգ չե՛, կ'ըլլաս մարդասեր

Քեզ կը բռնեն գեր ի վեր

Հաշտոյդ համար գեւ՝ մերք.

Պեսն տա՛, «այսօր երբ,»

Կօշկաց մորթեր են քերք քերք,

Բայց դեւ ֆեզ կան բիր եկ-երք:

Պէտն աւե, «պիտեմա՛ր է,
Որ ինձնե՛կ խու՛ն փող կորգե՛»
Աշի՛կն ինչպէս քարն, աւազ,
Աւսիս. անդին հանապազ,
Գլոր, գլոր տարբերե՛,
Հրճու՛ի յաւե, իւր խաղն է.
Կաւ ինչպէս հողմն օդին մեջ,
Խոռոխն սայ թիւր եղեւեջ.
Հայ դաստնունն այսպէս բաղդ,
Մերք ի դժոխս, մերք ի դրախտ,
Ճոճերուն այն հեճանուն
Շնորհիւն առնե՛ եղեւունս:
Եւ երբ ժպտէր կաւ կնճռէր,
Հոգ բարձողին երեսներ,
Ըստ այնմ էր իմ, Տէր վկայ,
Փայլուն կաւ մուր Ապագայ:

Դ.

ՀԱՍՈՒՆ ՀԱՍԱԿ

Յաւիտենից սայ մարդ, կրտէն, Կոռնոս,
Արեւմեան պատե՛ւք քանդէ՛ ի Քառս,....
Ոհ, իցէ՛ր թէ հոս մնար իմ Ապագայն.
Մի քայլ յառաջ, նա՛ շրջեցաւ ամենայն.
Վաղուան յունամբ, երեկոյին ակն ունիմ.
Մօրքս գգուանք, կտոր մը միրգ, շատ ունիմ:
Երանի թէ հոս եւս ապաշտ վերջանար
Մասաղ ինքն մասաղ շիրիմ պերճանար:
Բայց բնութիւն հոսանք տուաւ դիպ. առաջ

Եւս կեանք գոչեմ, բայց արձագանք սայ առաջ
«Սէր» զարմա՛նք. Սէր. ի փորձ գոչեմ «Սէր
սէր, ա՛հ»

Չայն գործարքեր դառնայ անդրե՛ն «մա՛հ, մա՛հ,
մա՛հ»

Երիտասարդ իմ իրան թող իյնար հոս.
Դառն արցունքներ թող քափուռիւն, յորդանոս,
«Սէր» գոչեցի. է՛ր բնութիւն գիտ խաբեց.
Ո՛չ. ի վիճակ դառն քան զմահ գիտ կոչեց.
Ուսուցչութեան. որուն գլխուն կախուած կայ,....
Հիւանդանոց կաւ ապշանոց սոյոգ կայ,
Անա՛րգ վիճակ. սոսկո՛ւն. միտ թէր նստի՛ւն մօտ,
Ունան զոհ մը եւ ապուշներ պէս մի հօտ:
Գան այցելուք, վիշտ ի թերան եւ դժգոհ.
Երբան մոռնայ, ալ ինչ մնայ ընել, ո՛հ.
ՄՏՆԵԼ ԿԱՆՈՒԻ ՅՈՒՐՏ ԳԵՐԵՋՄԱՆ, ՃԱՐ ԶԿԱՅ.
ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԶԻ Մ՝ ԱՅՍ Է ՎՍԵՄ ԱՊԱԳԱՅ:

ՏՈՅՍ

ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՄԻՐՈՅ

ԿՏԱԿ

ԱՌ ԻՍԿՈՒՇԻ ՏԻԿԻՆ ՆԵՐՇԱՊՈՒՇ

Եթէ անգուրք Պարկեայք նախ գիտ ընեն գիրկ,
Այն սուրբ կեանքէն զոր կըզգանք մեկ միմեանց
գիրկ,

Արշիս դռներ շաւ մը գոցես, Իսկո՛ւնի,
Որ սիրոյդ հուր միւնջ վերջին օր չցնդի:

Դիտցիր շաւ քե կըլլայ վաստակդ այդ ստեղծ,
Երբնր արշիս դրանց զգոյշ փակեն վերջ,
Համբոյրներդ անոնց վրայ չի դնե
Այն խանձ, զոր քո շրթներդ ունին ի քեկ

Թե գեղ այդ քոք իրենց փորին սան յագուրդ,
Ուխտե նսեւ քոքս քաղուիլ շուրք ի շուրք,
Որ գերք երկու ծայր ելեցիրիք, կայծ հանեմք,
Խանձ, սեր վառին, հող սապաղի, յառեմք մեմք:

Գաղտնիք մ'եր այս կտակս ցայտօր, բայց զիտեմք,
Բոլոր աշխարհ, քե ով որ սեր չունենայ,
Ելեքստական այդ երկու մեծ քեւեմներ,
Չունենար իսկ, կայծ չի հաներ, չի յառներ:

ՆԵՐՇԱՓՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԲԱՐԱՆԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՎԷՄԸ

ԱՌ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՕՐԻՈՐԴ ՄԷՆՏԵՐԵԱՆ

Ա.

Ա՛հ, դարձեալ հոն, դարձեալ դպրոց, վարժարան,
Կը վախճում միշտ յիշատակե այդ անուան:
Հաւատօսիւ յիշեմ քե ինչ է իմ վախ.

«Քանն ու կեւ սարի, անկեղծ, անդանդադ,
Այցեքոյքեամբ ծառայեցի. եւ օր մ'ալ,
Վարժարանին օրիօրյն, աջն ի շալ,
Մի գիր տուաւ, նամակ գոյստիկ, առի զայն,
Յաւօք սրտի հրաժարմանս գիրն եր այն.
Ա՛հ, ի՛նչ ըսեմ ես զայդ խորհող—գրողին,
Ինձ վայել չէ յանձնել զայն մեր կրողին.
Այդ նախախնամ շաւ կարգեղով ամեն ինչ
Հարկաւ պիտի ուղղե այս մեր խիստ կոխնջ:

Բ.

Այն ինչ գիրք կարդացի, ոչ, շահեցի,
Անմիջապէս զայն վարժնահոյն նետեցի.
Տաք տաք բան մը գլխու ի վայր հոսեցաւ.
Կորուսի զինքս . . . վախ գոցեղով ձայն մ'երաւ,
Ինքզինքիս եկայ մեկին, ի՛նչ տեսայ,
Վարժարանին քոքն աղջկունք մեծ, տղայ,
Սեխմիւ երկու ձեռքերս քունած իմ քոքն,
Կ'արտասուէին հեծկոյսանօք, ձայնաւոր.
Սիրոյ այս մեծ յայտնութեան դեմ անսարքեր,
Ինչպէս կրնամ կեանք, փախչիլ կողմէն, —ե՛ր
—Զի իմ սիրտս ալ փղծկեցաւ, ա՛հ. եւ շքան
Այգերս՝ ի տեսնել հանդիսիս ողբաձայն:
Ի՛նչ, այս աղջկունք պիտի տեսնեմ արտասուքս,
Անոնք, որոց էի ուսանել իշխան, դուքս,
Ես որ անոնց պատուէր տայի շեղ արի,
Այժմ արտասուքս ներհակ ցոյց տալ պատուէրի:
Ո՛չ, փախչիմ շուտ, երբան, իշխան հոն ուր կայ
Հաւատ, իղձ, սեր, անկեղծութիւն մշտակայ,

Այն տեղ, ուր կայ, եկեղեցի, կին, գաւաւ
Հոն, ուր հաւատաւ թէ կայ սէր, իղձ անխնայ:

Գ.

Իջայ շուտով ծովու եզերք,—Արքայի՛,
—Ո՞ւր, պատշաճի՛.— դեմ Քուզկունճուն: —Շատ

բարի,

—Բացուեցանք ծով. բայց պիտի լամ, ինչ ընեն:

Կը բռնեն զինքս. անկարելի՛, լալ կ'ուզեն.

Լալ, ո՛հ, արցունք ընուն աչացքս կուպեր.

Սեխմեմ սիրսս, խեղդեմ հառաչս. աւօ՞ք եր.

Ձի նաւայարն կեկար հանդեպ, մարդ արի,

Խելք տուաւ Էն, լրագիր մը շուտ բացի,

Եւ աչացքս առջեւ բռնած, կուշտ լացի.

Լացի, այո՛, ես որ զիս այր կարծեի:

Սակայն արցունք գոր, գոր, յար վերեն,

Կաթկթելով բաղիւնին զոգս եւ անդին,

Յիր, ջիր գոշով կը քրքեին լայն սախսակ.

Եւ փաշիկուն կոշիկներն՝ եւ յսակ,

Կարող եին մասնէ ինչ որ իմ հոգին,

Կուզեր ծածկել իմ ազգակցէն: Խորհուրդ սի՛ն,

Այլ ինչ պէտք եր ընել. —դառնալ դիմօք գոց.

—Դարձայ, սակայն, աւա՛ղ. հոն եր այն դպրոց

Հոն, զիւղին մէջ, Սեմ Տրդատին Սիրահար.

Ներքին աչացս առջեւ որոշ կերեւար:

Ներքին բանս զիս որդեց բանս ալ ճարմակ,

Միանգամ եւս դիտել ուշիւ միտք ներփակ.

Ո՛հ, սպերա՛խս, նոյնչափ եւս պարզամի՛ս.

Խնայեմ քեզ, անիծելու չունիմ միս.

Թուէ՛ր յատուկ իմ անձնական արժանիք.

Թուէ՛ր այնչափ ծառայութիւնս կամ բարիք.

Յետոյ այս սէր ցաւօք սրտի կրածեց.

Հակակշիռ դնել անոնց այնչափ հեշտ:

Նա՛ արտաւանգս հեծկիւսակներ միացան,

Հեծկիւսակներ, հաւասա՛ ինձ, բարձրաձայն.

Ես որ շախս ունեի ո՛հ. նախ տեսնեց

Չիրաց զիս զայել եւ կալ անունունց,

Բայց ինչ ըրի որ չգիտցնեմ իմ արկած,

Շտկուեցայ եւ կողմնակի սեգ նստած,

Այն երեսիս, որ նաւագին հանդեպ կար,

Տուի ժպիտ, ուրախութեան յայտարար.

Միւսին վրայ դեռ արտաւանգ կայրակներ

Մեկը միւսին ուղիսածեւ հետք խաբաներ.

Մին զուարթուն, միւսըն անպոտ ջրացան,

Արեւ, անձրեւ, ինչո՞ւ չկար ծիւծան,

Ձի առաջինն եր կեղծաւոր, չեւ Արեգ

Ներսը սէր եր, թէ եւ դուրսն եր հշտեղ:

Յետոյ քիս սակեւ քոզրով մոշտոք,

Անյայտ ընել ջանայի իմ հեծկիւսով,

Եւ աւելին, իբր երածիչս վարպետ հին.

Չեղերս տիւմբեր, ոսկերս քեմբօ զարնեկին:

Ահա այսպէս ձերմակը դուրս սեւը ներս

Երգախառն ներկայանար իմ եղերս

Դ.

Երբ քողոզի Նեպտիւնի դաշտ առջի օր

Հրեշտակ ինձ պատահեցաւ՝ անսովոր.

Խաչիկն այն Թակսակեան, վեհ ոգի,

Մեծ բարեկամն, մեծ գրագիր մեր Ազգի,
Արդեն զիդեն իմանալով իմ աղէս.
Բաֆոսի սաճարին բռնեց արահեւ,
Հոս, ըսաւ, հոս, այս չԱստուծոյ շէկ անօր,
Ամեն վշտաց զֆեզ կ'ընէ անծանօր,
Հաւասակից էի արդեն Խաչիկիս
Կրկնէջ չոռի, ընկերացայ Քաջիկիս
Մոռնալու յոյսն, ոչ թէ ախորժ կամ ճաշակ
Պարպեղ տուաւ ինձ մի քանի ձոխ քաժակ,
Ա.հ. կոզգի, կ'ըսեմ, չեղած նկատել,
Դեպքս ապերախս, որուն չէի դէռ ընկել:
Այլ կ'ըսեմ, էս չոզգի հաւասաւ.
Թե չգիտեն Մերք տունըցաց յարգ ճանչնալ:
Որ եւ իցե, երբ տուն հասայ ցուպիս յեց,
Իսկոյն եղայ սենեակս ու գիւ սխալեց.
Բաֆոսի շէկ բուրժաւներուն հեղուկ քանկ.
Մորփեռնի արձաննին ոսք դնել զանկ:

Ե.

Մինչ Արուսեակի սար համբոյրներ իւր այգուն.
Այն ինչ տխրակ այդ ջիւնչ սասդին նախանձուն,
Վարդին փշոտ ոսքին դներ իւր մոմունջ,
Այն ինչ սաճարն՝ Էին ուղղեք ըղձից փունջ,
Չարագործաց իսկ սիրաշի այս պահուն,
Դնաց աչքս Մորփեռնի քանդակին.
Արուսեակն անկարելի գեղոյս դեմ,
Անմանութեան՝ ընդդէմ դրան այս վտեմ:
Ի տես սիրուն ընտանիքիս դէռ ի քուն
Հանդէպ մասդալ զաւակներուն սիրասուն.

Նա՛ Եւ մեկեայք կասադիներն դժոխաց,
Երակներուն մեջ վրիժու, քիւնու բոց:
Արծարծեմ, բոսոր հեղուկն իւր շոգին,
Վեր հանելով, մոռնալ կը սար իմ մտքին,
Իսկոյն հոգւոյս երկնից երես խիտ առ խիտ.
Դիզուելով ամպ սեռուկ, անոր դեմք վճիտ:
Սպանեալից գործեր համայն, եւ իմ սիրտ,
Բարոյական զգացմանցքս ներհակ, թիրտ.
Եւ եռացնող քիւնու քոյնէն վրիժաւունի,
Իսկոյն ծայտեալ հեղաժանիլն՝ իմ կոռնի,
Հանեք ընդդէմ սեւ պատճառին, որ կենար,
Ներքին մտքս առջեւ կանգուն, կոռուար.
Եւ ցունց տալով ամբողջ ջրացս խիտ սասիկ.
Այս խօշ կիրքին աշեաց կ'ընէր խաղաղիկ:
Մեկ մ'ալ յանկարծ Գրութեան ջիւնչ Դիցունիին
Խեղճուկ դիմօք ինձ ցուցներ իմ Իսկոռիին.
Եւ զաւակներս եւ խոհերով աղեխարշ
Խրատեք զիս քիւնու կրից չըրալ գարշ
Այսպէս գորեղ երկու կիրքեր պէս ընթիշ
Մերք հեռունէն մեկը միւսին շարժման նիշ
Դիտեք եւ մերք միմեանց փառնաւ, առաւել
Ոխն ունեք ջանք խոնարհ Սերն զգեսներ:

Սակայն շատ հեղ քարակ տարր կամ նորք նիւր,
Մեզ սխալման կը պատճառեք որպէս դիւր.
Ինչպէս օղն ու կազ, քիւնաւիդ կամ փառոյ
Եւ եղբորիք, որք ամենուն եւ ծանօթ.
Եւ կամ մագնիսն որ քեւեռէն իւր ոյժ, գոր
Կազդէ միւնջն հասարակած ամեն օր.
Եւ դէռ ուրիշ քաղում նիւրեր կան քարակ,

Որք եղած եմ քննագիտաց հասարակ,
 Որք տգիտաց աշխիւ առջեւ եմ հրաշ
 Եւ որք նիւթեմ ուսանողին հաշուումս.
 Իրեմք կարծես չիմեմ, սակայն հաստատուն,
 Կամ նաւս նիւթերն անոնց ուժեմ միշտ կ'առնուն,
 Եւ ինչպէս որ մեզ ուժերուն նիւթական,
 Կը պատահի; նոյնպէս նաեւ բանական,
 Կամ թէ ըսեմ բարոյական ուժերեմ,
 Որն աւելի բարակ, նուրբ է, ամենեւեմ
 Աւելի մեծ ազդեցութիւն կ'ունենայ.
 Մարդուն մտքին, արտին եւ յուսկ անձին վրայ:
 Այսպէս անա Սիրոյ բարակ Դիցունիւն.
 Որ դիմեմ, այդ սեւ ոգիեմ որ մը հին,
 Ծնած գոյով, առ այժմ թեւ առաքում.
 Զգեսնեց գայն, բայց չկրցաւ պիւնդ, ամուր,
 Կաշկանդեղ գայն, որ մերք գոյիս կ'ամբառնար,
 Մերք իբր աղուէս կ'ընկողնանէր վաստաբար:

2.

«Անան. Տօքոն, վստեղ ունի իմ այրքս,
 Ազնիւ Տօքոն, կ'առողջանայ իմ հայրքս, »
 Կ'ըսեմ եղեր կիւնս ու որդիս գոս ու գոս:
 «Կի՛ն եւ որդի՛ք Ներշապուհեան, յուսահա՛ս
 Մի՛ ըրաք դուք, զի. չունի Նա կազմական
 Հիւանդութիւն, բարոյապէս բաւական
 Մեծ վիշտ ունի, ներքին կոխ մ'ունի Նա,
 Զգուշացեք, մեք գուցէ եւս վշտանայ:
 Տուած դեղովս ոտքի կ'ելնէ վաղն առտու,
 Կ'երթայ գործին, ձեզ հաց, անունդ քերելու,

Ընտանի սերն չտանիր զինք կորսեանս
 Կ'ըսեմ եղեր հաճարեղն Միւնեմեան,
 Զարսար բժիշկ. իմ սիրելի բարեկամ,

Մորկի մը մահուարեւ վերջ սեզ աշիք
 Անմիջապէս չեմ հանդարտիր, խաղաղիկ
 Զիկնիր ծովն, այդ պահ մը եւս ցրային
 Մահուն սարեր իրերաւան գործին,
 Եւ նոյն Ժամուն հակողիկեմ մեղմօրեմ
 Փշած գեղիկուն շոյելով այդ ցրեղեմ
 Կորկաւս, բուխ ածունեւուն մահերեւ,
 Անքիւ գծօք վե՛ս վե՛ս գործեւ եւ կարծես,
 Ղեկերով աղօտուած այն դաշտն անարկու,
 Կըզգեմու բուխ գունով բաւոտ վերարկու:
 Անա այսպէս սիրոյ գեղիկուն անուշիկ,
 Թեւեւ ցածցուց ներքին ծովուն մերթիկ,
 Սակայն քիւնու աշիք հագած վերարկուն,
 Տակաւ էին գործ գործ երեւուն.

Եւ մորկին մանգաղին զոհ ծովահունն
 Միշտ կը բաղիսէր արտիս դղեակ դեռ ի ցունց:
 Մերք մորթիկ, մերք անդորր վերջապէս,
 Նեղեցին զիս, մեղաւաղանս եղայ եւ.
 Ոչ կրնայի ծովով ընեղ անցուղարձ,
 Վախնաւով որ հոն կը նետուիմ եւ յանկարծ.
 Ոչ եւս առնեղ ձեռքս ածելի կամ դանակ,
 Զի մի գուցէ ընեմ զիս եղ-նաճատակ,
 Կը վախնայի հորի քովեմ անցնիլ, ո՛հ,
 Կարծեմ թէ պիտի ընեմ եւ զիս գուն:
 Թէ դիպումս զպատահեմ մի հորի.
 Քառասուն քայլ իսկոյն հեռու փախչեմ

Եւ որպէս զի չիկիւն եւս անձնասպան .
 Կը բաղձայի թե՛ մեկն ըլլար ինձ պաշտպան .
 Քովիս փաշեր , շարժունիս դիտեր ազադուրջ ,
 Եւ այս բաղձանիս եր գերեկոռան իմ անուրջ ,
 Զի գիշերն իմ ընտանեաց քով սպանով .
 Քունն անգգայ , սերն իս կ'ընէր անմիտով :
 Զեի կրնար իսոյ խոհերուս ստեղծուր ,
 Յայտնէ՛ր մեկու , կամ ընտանեացս , կամ այլուր ,
 Բարեկամի , զի չըլլայ թե՛ իմ կամակամ ,
 Բարի մարդոց՝ դպրոցի հոգ բարձրաց ,
 Կը վեցեն , սիրոյ ու աղիքի խորով , մուրի
 Եւ որդիքի ու կիկնի սնունդի կ'ընեն զուրկ :
 Արդ՝ զի ոխն երբ վեր վերցնէ իւր գլուխ
 Կարող ըլլայ Սերն անցնէ՛ր մի մայրուի
 Անոր վիզ կամ հոռժկու ոխըն լնոր դաւի
 Զքերե՛ր զայն , ճիգակակից եղայ եւս
 Միտոյ եւ պիկնի կաշկանդեցիմ վերջապէս
 Մեր դիմամարտ : — Բայց ահեղ եր այս կոխ ,
 Հեշտ եր կռուիչ մարդերու հետ բազմաթիւ ,
 Քան այս ոխին հետ՝ քչնամի՛ բնական ,
 Զարմանալի՛ , զի ըլլալով անձնիշխան ,
 Զեի կրնար բողբոջիմ սպաննէր
 Զայն եւ իսպառ արիս մեջեն վտարէ :
 Զկարծուի թե՛ բողբոջիմ անձն անվեր
 Ազատեցաւ այս կոխիկն արտաւեր ,
 Քանի ոխն որ ջանար պրծիլ իւր կապիկն .
 Քանի որ խոհն ինքնասպանի իմ միտքն ,
 Կ'անցնէր , սիրքս կը քրքուր եւ հոռժկու
 Զեղբերս դեպ ի դատասկներս փաշերու ,
 Ամեն իմիր եի պատրաստ , ուշադիր ,

Այս նշան եր չըլլայ մեղքի գործադիր ,
 Սակայն օրն եր չորեքշաբթի , կը յիշեմ ,
 Այնպէս ուժգին փաշեցի զայնս ինծի դեմ ,
 Որ այլ եղբւ չեի կրնար բաժանել ,
 Զանեմ կործմէս . ընտանիս ալ առաւել
 Երկնցէլով , կը հասցնէն շուտ իմաց
 Միեկնեանի , որնոր դեռ լնոր եր գացած .
 Ահա ասոր համար տեղի ունեցաւ ,
 Վերոյիշեալ խօսակցութիւն արագաւ :

Ե.

Ինչո՞ւ համար չեմ , ա՛հ կարող բանաստեղծ ,
 Զգացածիս պէս նկարել իրս ճիւղծ :

Ը.

Նոյն գիւղին մեջ կար դպրոց մ'ալ վիթխարի ,
 Անուն ունէր Մեծ Լուսաբեր Մեհնորի ,
 Ուր դաս տուի քսան երեք տարիներ ,
 Ուսկից եղան շաւ , բանիքուն մարդիկներ ,
 Կաղ սառնանան օր մը փար մը գորեց .
 Ներսէն կոլրիմ գործին եկաւ . զայն գովեց :
 Երեք տարի վերջ այդ դեպքս պզգալի ,
 Զիս ճամբեցին վարժարանէս սիրելի :
 Դիր զմեղս ի վերայ մեղաց , Աստուած իմ .
 Արդե՛ն հիշանդ , մեղանադձո՛տ եմ , ճղձիմ ,
 Ո՛վ Իդձ , իրաւ եսկից իդձ , ինքն Աստուած
 Իդձ ե համայն , ճիւղերքը տարածուած ,
 Եւ երբ մարդուն փշեց հոգի կենդանի ,

Եւ զի հոգին մարմնոյն բարոյս պատկանի,
 Փշեց նաեւ Իդձ որ Սիրոյ ե հոգի,
 Առանց անոր խոյնոյն հոգին կը սխալի,
 Եւ թէ նոր իդձ չգայ նորէն գայն կապել,
 Մարմնոյն, կ'երթայ հոգին կցիլ անարգել,
ԳԵՐԱԳՈՒՆԻՆ, ուսկից ելաւ: Այն օրէն
 Որ էն զանեկ ի գոյ թերաւ, այս օրէն,
 Բնապէս եւ բարոյապէս ընդհանուր,
 Կը գործուի վերը, վարը եւ այդուր,
 Այսպէս Աստուած, կ'արծես զգոյշ իմ կենաց,
 Այս անգամ եւս խրկեց նոր իդձ երկնասաց,
 Իգնասիոս Սարայսարդեան Հրեշտակ,
 Եղբոր նման ինձ բարեկամ շարունակ,
 Ազնիւ հոգի, չքնաղ հանձնար բարեկիրք,
 Իւր ընկերին օգնելու յոյժ բարեսիրտ,
 Կ'ըսէ ինձի «հոգ մի՛ ընէր, բարեկամ,
 Աստուած զքեզ չքանէր անխնամ,
 Վարժարանի մ'իշխաններէն մեկուն հետ,
 Խօսած եմ ես, եղիւր, երթանք այսօր գեթ
 Պայնանի վրայ կը խօսակցիք եւ ուրաք
 Գործիդ գլուխ կ'անցնիս, հաւատ՝ ինձ հաստատ»:»
 Եւ յիշատի կարգունեցանք ինչ օրէն:
 Ձեռքի վրայ բռնաբան ու սփռեց:

Թ.

Մաքրի-ֆոյի դպրոցին ալ վարժունի,
 Վաղ կոչուած էր իմ Աղջիկս Չարունի,
 Չորս տարւոյ չափ այս պաշտօնը վարելով,
 Օր մը յանկարծ արժանացաւ անվրդով,

Հրաժարման հրամանին ետակար.
 Բայց շիտալը վրայ չտուաւ անասկան:
 — Ինչո՞ւ համար անվրդով եր: — Զի արդէն
 Վարժ էր Հօրը կրած նման վերհերէն,
 Որոնց խորունկ սպիները աշեւոր,
 Ճակցին վրայ շարունակ էին, այնպէս որ
 Ձեռ կ'անկէին Համաստեղի մ'անկեքեք,
 Ունեւաշով Նոր անուն Հայ վարժապետ:
 Այն օրը որ հրաժեշտի շուն եկաւ,
 Տունն էի ես, ըսի աղջիկ, շաւ եղաւ.
 Ինչո՞ւ տո՛ւր դո՛ւ, բարեկամաց եւ ասիս
 Անդին ըսէ՛ր թէ աշակերտ կ'ընդունիս
 Տանդ մեք արու թէ եզ, ասկայն արունէր
 Ոչ այնչափ մեծ. եւ քանի մ'այլ պատուներ
 Տալով զացի գոռիս անցնիլ պաշտօնիս,
 Որուն թէ ցայց եւ թէ ցերեկ անձս, հոգիս,
 Նուիրելով, միայն շաքար երկու նեղ,
 Կը գայի տուն իմէն որդիս Մաքրի-գեղ.
 Այս պատուերս չորս օր վերջն երթ տուն դարձայ,
 Գիրուն, կըր, սիրուն աղջիկ մը տեսայ.
 Որնոր խոյնոյն տեղէն ցատկեց նազանով,
 Ձեռքս համբուրեց այնպէս հաւով ու հոտով,
 Որ զգացի թէ մասնաւոր սեր մը կայ,
 Մտքին մեջն այս աղջիկս գիրգ, նորընծայ,
 Եւ երթ աղջիկս աւետեց թէ «առաջին,
 Սանտահին է զոր կ'ընդունիմ խնայակին,
 Զի իրեն մօր աղաչեք է շնորհակ,
 Զբաժնեղ զինք վարժունիէն իւր նախկին»,
 Անհնարին ուրախութիւն մ'իս պատեց,
 Հոգիս վեր, վեր քոչեցով, այնպէս մեծ

Հաճոյք մ'եկաւ փրսս որ յիսն ու փրեժ,
Բոյորովին արեւ եղան գահալիժ,
Ներս աւեկն բարբառն ու իստ գեղանի,
Տակաւ եղան իմ ցաւերուն սպեղանի.
ԱՅՍԱՏԻՆ ՎԵՄ ինքն եղաւ իմ դպրոցին,
Այլ աշակերտք հետեւեցան իւր շաւղին,
Եւ երբ օրհնեալ Իդձ ինքնիշխան գործելու,
Թիւերու հետ սանուհեաց ու սաներու,
Հաստատեցաւ մտքիս, արեւ մեջ փսսան,
Ինկաւ փրայեւ ախիս շաւղիկն այդ անշան.
Սեւ սանուհի մ'եր իմ չարեաց բուն պատճառ,
Ձեկն Սանուհի մ'այս անեկունն քերաւ ճար.
Քրիստիկէն իմ՝ Ստեփան Մեկեքեան,
Ինքն Է օրհնեալ, յիշատակն ալ յաւիտեան:

ՆԱԽԵՐԳ ԱՌԱՌՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍԳ
ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր

ԵՂԱՆԱԿ
ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Ուրի

Հայր երկնաւոր Աստուած բարի եւ հօր.
Որ մեզ տալիս յոյս տեսնել եւ աջօր
Երկնի արդարեւ երկրի հողին Դուն եւ տր
Քուկիկն եկմ մեկմ, մեր ղնատիկ եւ խումք մեր:

Ոչխար, գրաս փեր կ'ընծայեն Քեզ մայիւն.
Թոշուկ Քեզ կը ձօնեն երգեց տուրք ախիւն.
Քեզ կը հային, զեզ կ'օրհնեն աւեկն շունչ.
Քեզ եւս մեկմ մեր աղօթքներու ձօնեմք փունչ.
Ուղիկ սանուց շնորհներու տուրք սրտ,
Ձի մեր միտք, մեր սիրտ, մեր մարմին ողջ ըլլան.
Լից բաւաւոր տաճար շողովդ երկնաւոր,
Ձի մեր արդիւնք օգտաւոր ու շատ ըլլան:

ԵՐԳ ՀԱՇԻ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՕԳՆՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԳՈՒԹ

ԽՕՍԳ
ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր

ԵՂԱՆԱԿ
ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Ուրի

(Ժամացոյցը 15-ն մինչեւ 12 կը զարնէ)

ՄԵԿԸ
Կեւ օրը զարկաւ,
Ճաշի ժամն եղաւ,

ՄԻՒՍԸ

— Ճաշի զանգակին պէս աղւոր,
Ձայն չկայ. — Հա՛. հա: — Հաւատ, իրաւ որ,
— Ինչո՛ւ
— Ո՛վ դու
Իմ ընկեր, դեռ կրես ինչո՛ւ.

Նա', տղայներ, անոնց հարցու
 —Կը փախափի՞մ որ դու ինձ սաւ պատասխան
 —Աղոտ խորհիկ, միրգեր ունի մեր սեղան
 —Ասո՞ր համար միայն՝ կ'ըսես անուշ ձայն.
 Խնդաւ. —Ո՛չ, ո՛չ. —Հասցա ի՞նչ է, —չոր միայն,
 —Ըսե՛ տեսնեմ,
 —Աղբասն ըսեմ.
 —Ի՞նչ կայ աղբասին.
 —Մեր հացէն բաժին.
 Ասոր համար ըսի, հասկցաք հիմա,
 Թէ այս ձայնէն զոս աղոտ ձայն չկայ:

Մեկը, յետոյ ամենքը

Մարդիկ ամենք հաւասար են.
 Զի մերկ ծնին, մերկ կը մեռնին
 Կիրք աղբասն ու կիրք հարուստը
 Միայն ոսկւով կը տարբերին:
 Սիրենք մեր ընկեր,
 Թէ անխ քե աղբաս,
 Սիրենք մեր ընկեր,
 Մեր սիրով հաստատ:
 Աշխարհի վրայ
 Թէ ոք չունի զայդ,
 Անշուշտ կը լինի
 Աղբասէն աղբաս:
 —Ինչ պէտք է ընել:
 —Ընկերին օգնել:
 —Թէ ամեն անխոր հանկէն աղբասին
 Իրենց յորակին մեկ պատառ բաժին.

Ընկերութիւններ անխոր կազմուած
 Թէ անշու աղբասին սան քոյն, հագուստ, հաց.
 Այն ասէն կիսով հիգութիւն վերնայ,
 Սրտով վշտաբեկն սիրտիւ մնայ:
 —Աշխարհի վրայ,
 Գրութիւն չկայ,
 Աստուած է միայն,
 Գրութիւն համայն.
 Եւ երկրի վրայ,
 Ով որ կը գրայ,
 Մեծ մարդ քե տղայ,
 Կատարած կ'ըրայ
 Դերն Յիսուսի,
 Տե՛ր գութի, չորսի

Ամենքը

Արդ սուրբ տեղոյս մեջ կոխտեմք ամենքս ալ
 Ընկերին օգնել, աղբասին գրալ:

ՀԱՐԱՍԱՐ ԵՆԶ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՄԱՏՂԱՇ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

ՍԻՐԱՆՈՑ

Աղոտ քոյն,
 Խնկաքոյն,

Թե սայ հայրիկ,
Քեզ խնձոր շիկ,
Խնդրեմ, ըսես,
Չայն ի՞նչ կ'ընես:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Քոյրս ֆնուշ,
Վարդրս անուշ.
Չայն կը կիսեմ.
Քեզ անխրեմ,
Խնդրեմ եւ ես
Դու ի՞նչ կ'ընես:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Շնորհակալ
Կ'ըրթամ ես ալ,
Եւ ֆիչ օրեմ,
Տամ փոխարեմ,
Սիրոյդ ալ դեմ,
Սեր անխրեմ:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Խնձորին դեմ
Ընդունող չեմ
Իմ սիրոյս դեմ
Սեր կըսպասեմ
Ամբողջ ինծի
Ամբողջ ֆեզի:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Երկո՛ւ հոգիս,
Մի՛ս դի՛ր խօսիս,
Ընկերն մեզ պէս,
Մարդ մ'ե՛, գիտես,
Չայն եւս սիրեմի.
Պարտաւոր եմի:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Խնդրեմ մի՛ս բե՛ր,
Այն մեծ պատուեր,
Չոր սայ Հայր մեր,
Յերեկ, զիշեր.
Թե մեմի ամեմի,
Եղբայր, ֆոյր եմի:

ԵՐԳ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍՔ
ԳԱՔՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
ՀԱՅԻ

ԵԼԱՆԱԿ
ՊՕԴՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
ՈՐԴԻ

ԿՐԿՆԵՐԳ ՆԱԽԱԲԱՆ

Առանց դրամի ոչինչ կը շարժի.
Դրամն է ջիղեր այս մեր աշխարհի:

Մանուկը ծորեկն կար կ'ուռէ
Տղան հորեկն հաց կ'ուռէ,
Ամեն մարդիկ անօրի
Պէտք կ'ունենան անունդի:

ԿՐԿՆԵՐԳ՝ ՎԵՐՋՍԲԱՆ

Միայն գիտութեամբ չըլլար սպազայ,
Օն, սորիկն ճարեղ մեր ՀԱՅՆ ԲԱՐԱ:
Թըռչա քըռչա նա մեր հացի բարս,
Թըռչա հա, հա, հա մեր հացի բարս:

Մանուկն ըլլայ պատանի,
Պէտք է ֆրճիկ ուսանի.
Զի նա օր մը երբ մեծնայ.
Զաւկի, հոգի տէր կ'ըլլայ:

Երբ ուղեղը միշտ գործէ,
Եւ ճարտար ձեռքն անգործ է,
Խեղժ ըլլալն ինչ օգուտ,
Զի աշխատանք մնայ բոլոր:

Տե՛ս, աշխարհի նիւթն ու խելք
Արուեստով կ'ըլլայ վայելք
Նախ ցորեկը չմանրած
Զենք ունենար աշխարհ, հաց:

Գիտունն, արուեստ քեր քերի,
Տաղով բարիք հեռէնի,

Ասեցմէ մին քէ խաղայ,
Աշխարհի գործ կ'ըլլալայ:

Բան մ'աչ կայ շատ պիտանի,
Ուշադրութեան արժանի,
Աշխատութիւն քէ բաժնէս,
Գործին արդիւնք շատ կ'առնէս:

Մեկ վարժակին գործն է մեկ
Տասնին գործն է տասն եւ մեկ
Թէ չես հաւատար, տե՛ս սա՛ գործ,
Որ քեզ ըլլայ համոզ փորձ:

Մեր դպրոցն է «Գործնական
Ներշնչողական վարժարան»
Ով որ սիրէ այս գործ մեր,
Տղան բոլոր սայ մեզ ընկեր:

Առ այժմ այս է պիտանին
Թէ երկրին եւ քէ անձին
Մաղթեմ յերկնոսդ այժմ եւ միշտ
«Կեցցէ կայսր մեր Սուրբան Համիտ:

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍՔ
ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր

ԵՂԱՆԱԿ
ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Որդի

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Ո՛վ Ներշապուհեան դո՛ւք ուսանողներ,
Ձեր գործոց արդեանց հանդեսն է բացուեր,
Հանդես, ուր տեսան ազնիւ Ծնողք՝ ձեր,
Թե ինչ կը գործեիք յայս վարժարան մեր.
Ձանկ ըրե՛ք, ասնունի, ցոյց տալ միշտ այսպէս.
Թե ընկ խօսք չե, գործ ունիք խկապէս:
Ձեր վարուց եւ ուսմանց հաշիւ,
Թող ցոյց տալ միշտ ձեր ճիշտ պատիւ,
Չաշխատող ձեռք բռն մ'ե երկրի,
Ուտեղու իսկ չե արժանի:
Չաշխատող եւն:

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Ներշապուհեանքս մեկն ուսանողներ,
Մեր գործոց արդեանց հանդեսն է բացուեր,
Հանդես, ուր տեսան մերքն ու ծնողք մեր,
Թե ինչ կը գործեիք յայս վարժարան մեր.
Ձանկ ընե՛կ, ընկե՛րք, ցոյց տալ միշտ այսպէս,
Թե ընկ խօսք չե, գործ ունիք խկապէս.
Մեր վարուց եւ ուսմանց հաշիւ,

Թող ցոյց տալ միշտ՝ մեր ճիշտ պատիւ,
Չաշխատող ձեռք բռն մ'ե երկրի,
Ուտեղու իսկ չե արժանի:

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Ամենիդ աշխոյժ եք, ձեր մեջ չկայ ծոյլ,
Բայց ըստ պատահման մերք կազմ եք մերք քոյլ.
Արդ որք քան զամենին եղան բարի, քան,
Յօրինակ այլոց քոյլ անցնին առաջ:
Այսօր քան մ'առաջ վաղիւ ալ մի քան,
Յոսկի՞ զհետքեան փառասի մոսյլ:
Ձեզ ուրախ կը տեսնեմ արդ,
Բայց խրատ տալ չըրաք հպարտ,
Ձի երկրի վրայ, ուր որ ըրաք,
Խեղացիէն խեղացին կայ: . . . Չաշ...

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Օն անոր մեզմէ ծոյլ, իսկ մեկն զքե տեմ,
Մեր այս քերտքեան ներքեմ կը խնդրեմ,
Ձի մեր ձեռքը չե ծնիլ առողջ, զիտուն,
Ամեն բանի մեջ հաճոյ ամենուն.
Այսօր քան մ'առաջ, վաղիւ ալ մի քան,
Յոսկի՞ զհետքեան փառասի մոսյլ:
Պարտեմ քեզի արիւնքս,
Յառաջ անցնիլ խոնարհաբար,
Հրաւերիդ ըրաք հնազանդ
Որ արժարժի մեր ուսման խանդ: . . . Չաշ...
(Հոս՝ պարգեւաբաշխութիւնը կը կատարուի . յետոյ).

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Արդ դո՛ւք պատկուածոք եւ սանունոք աւեւեւ,
 Լաւ զիցե՛ք թէ այժմ եւ եւ աւեւեւ աւեւեւ,
 Զիկայ հոս շողում եւ ոչ շնորհուն,
 Զոր ուրիշ դպրոցք գործածեւ փափունկ.
 Հոն աւեւեւ սանունոք կ'առնեւ մրցանակ,
 Հոս ցլերջ մրցողն սակի յաղթանակ:
 Այս ձեզ ըրայ յաւեւ հշտն.
 Բարի վարուց եւ շաւ ուսման.
 Զանազե՛ք միշտ շահիչ սակի,
 Քաղե՛ք պտուղ սուր տասակի: ... Զաշ...

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Այդ պատկառելի խումբ մեր ուսուցչաց,
 Ուր աւեւեւ հասակ դաշնակ եւ կազմած.
 Այդ ձերմակ ալիք փորձի թեռակ սակ,
 Անշուշտ հաղորդե պիտի մեզ յսակ,
 Բարւոյն, գեղեցիկն, ճշմարտին ուսում,
 Որ մեզ պիտի այս սեր, օգուտ բազում:
 Այդ արտից մեք յատուկ հոգ կայ,
 Զի մտածե մեր ապագայ,
 Այդ աչաց մեք յատուկ սեր կայ,
 Որ մեզ այս կերպ մրցանակ այ: ... Զաշ...

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Զեզ խրախոյս եւ այս մղել դեպ սուաց,
 Քրտանց դաշտին մեք շինել օր մը քաջ,

Հոն, այդ վայրին մեք, ուր հացի կոխ,
 Միշտ կը յուզուի թէ գործով թէ՛ բանիւ,
 Հոն զգոյշ եղիք, հոն կայ մի **ՇՈՒԿԱՅ**,
 Հոն բուն մրցանակ, հոն եւ ապագայ:
 Ներշնչանալով փառաւանի
 Նպասակն ու ջանք այս շիցի,
 Խրկել զՁեզ հոն պիտե տկուն.
 Արդար, պատրաստ եւ յաշտ արքուն.
 Օրհնեալ ըրայ դո՛ւք աւեւեւեւիդ,
 Օրհնեալ ըրան եւ ծնողքիդ:

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Քանի որ դիպաց դեմ պիտի զինուիմք,
 Քանի որ նեղիկն դեմ պիտի կոռուիմք,
 Եւ զի չխաբուիմք ու չխաբեմք զոք,
 Եւ յետոյ չընեմք բաղդին դեմ բողոք.
 Այժմեւ փառուիմք այդ հացի կոռույն,
 Եւ ուսնիմք ինչ որ շուկայինն եւ բուն.
 Բարիկն պէս ըրանք հանդարտ:
 Գեղեցիկին պէս ըրանք զուարթ,
 Ժշմարտին պէս ըրանք ազդու,
 Եւ օրինաց հնազանդ, հոշ,
 Թող Տեր ձեզ այս յաջող վիճակ.
 Օրհնեալ ըրայ ձեր յիշատակ:

ՄԵՂՐԻ ՍԻՐԱՀԱՐ ԱՂԶԻԿԸ

Աղջիկ մը կար կարճահասակ,
 Կրնու գեր տարօրինակ,
 Այնչափ, կարծես շիղիփ չունէր,
 Կոկորդ բնաւ չէր երեւեր:
 Ամերու թիւ այս աղջկան,
 Հագիւ բռնէր հնգէսասան.
 Բայց զայն տեսնող եզ թէ արու,
 Կարծէր հագիւ տաւր տարու:
 Օր մը դաշտէն երբ վերադարձ
 Կ'ընէր յոգնած, ահա յանկարծ
 Ազգականէն իւր մերձակայ,
 Տուփ մը մեղրը եկաւ ընծայ:
 Իրեն համար դէռ այս առջի
 Անգամն էր որ մեղր փոքի.
 Կը նաշակէր, «է՛հ, ինչ համեղ,
 Բան է» կըսէր, «ինչ ալ շէն
 Եւ խոշորկէկ է այս պտուկ:
 Ազգականս ալ մարդ մը հանդի,
 Լաւ խորհէր է: Օր մը ես ալ
 Երթամ ըլլալ շնորհակալ:»
 — Թէ եւ խիստ գեր, թէ եւ դանդաղ,
 Պարտուց մեջ չէր ընէր բան պաղ:
 Բայց մեր աղջիկ փափաքաւ,
 Մեղրին եղաւ խիստ սիրահար:
 Եղաւ զնա առնուն կանուխ,
 Զարդարած էր մազերն կակուղ.
 Ազգականին դուռը զարկաւ,

Բացին եւ զինք սիրով մեծաւ
 Ընդունեցին. ինքն ալ սակայն
 Մեծէն բռնեց մինչեւ ծառայն,
 Ամենուն իւր յարգ վայելոյ
 Տուաւ, բայց մեղրն այն արտառու
 Այսին առջեւ զար շարունակ:
 Անցընէրով փիչ ժամանակ.
 Պտոյտ մ'ըրաւ տան մեջ վեր, վար,
 Իւր աջերը միշտ անդադար,
 Մեղր կ'որոնէր, մեղրն այն անուշ,
 Ուն կ'անձկային իւր ուշն ու բուշ:
 Մտանին փոյ երբոր նստաւ,
 Դուռը բաց ու պտուկ տեսաւ,
 Բիշ մնաց որ խեղճ գիշէն,
 Պիտի բոկ, «Ամենօրեան
 Դուրս չտեսնեմ» ըսաւ ինքնին,
 Ականջ դրաւ ասդին անդին
 Ծուցըր բռնեց որ շաւ շաւ,
 Թէ մեկը զայ վերի կուտէ,
 Ոտերն հանեց եղաւ բոկիկ.
 Զի մտանն էր մաքուր, կոկիկ.
 Ծըպագետք բռնեց անփոփ.
 Միտք տիկեր տուփ, տուփ.
 Այնչափ ուժգին, որ փիչ մնաց
 Պտուկին փոյ իյնար մարած:
 Բիշ մը կեցաւ, անցաւ տուփ.
 Մնաց ըղձիւ, ով սուրբ Մեղրով:
 Երկնցոց իւր երկու բաքեր,
 Հագիւ բռնեց պտուկն խուրբեր,
 Որ նախ դրսէն արին յեկնով,

Վար առնէ զայն շատ ապահով,
Յետոյ մեղրին նստելով կից,
Ներսէն առնէ իւր արսակից:
Բայց պտուկն եր ծանր ու խոշոր,
Ինքն ալ այնչափ չէր զօրաւոր:
Այս յոյս չեղաւ, ալ սխաւ,
Քիթ քաշելով, ուզեց որ շաւ
Հասկնայ քե այդ մեծ արման
Պարունակե՞ մեղրն անկունան:
Հոս հոսուրսաց, հոն հոսուրսաց,
Հոսուրսացու տեղ չմնաց:
«Ո՛հ. ինչ անուշ է մեղրին հոս»
Կրսէր ինքնին աղջիկն տեղոս:
«Սրվոր համը մեկ մը նայիմ,
Իրաւ մեղր է, քե սխալիմ.»
Ձեռքն երկնցուց, սակայն հագիւ,
Մասը հասաւ պտուկին քիւ:
«Ո՛հ ինչ գեշ քաղդ, արոտ չկայ,
Որ հասաւք քիչ մ'երկնեայ:
Գնաց հագաւ իւր կոշիկներ,
Դրաւ ոտքին տակ հաստ քոթեր,
Սակայն դիպուածն ու բնութիւն
Չունէին շաւ յարմարութիւն,
Հասաւ կարճ եր, մեղրը քարձր եր,
Երկուքն ալ յարմար չպի՞տէր.
Սիրողն եր կարճ, սիրուողն երկայն,
Հոս եւս սերն չէր համաձայն.
Վերջապէս այս դժբաղդ աղջիկ,
Ի գործ դրաւ իւր վերջին ճիգ,
Բռնեց երկու ձեռքով ուժգին.

Դախսակն ուր կար իւր ըղձաշին,
Եւ իւր ջղաց զարկ մը տալով,
Վեր քաշեց զինքն անով, դողով:
«Ձեղաւ այս փորձ, մեկ անգամ մ'ալ,
Ա՛յ անպիտան, չեղաւ սա ալ.
Կայնէ նայիմ, շաւ մը բռնեմ.
Բողոր ուժս վրաս ժողովեմ,
Նա՛ւ այս անգամ ա՛յ անպատան,
Կը յաջողիմ,» քայց ուժասպառ
Եւ վշտագին ինկաւ գետին,
Իւր անգգայ սիրահարին
Դեմ յանդիման եւ անպատան,
Յիր ցան քաղիօք եւ անբարբառ:
Երբ ուժն եկաւ, եղաւ տեղին.
Մաքեց վրան փոշիներէն.
Եւ յուսահատ աչքերն ետին,
Խեղճ նայելով իւր պտուկին,
Ոտքերն կերքար, գոռիւն ոչ,
Խեղդելով սերն նորս բողբոջ:
Սակայն աղջիկն չէր անխուս,
Հարցնողին սա խօսքն ըսաւ.
«Ո՞վ որ դրացոյն պտուկ նայի,
Անոր երկայն շիղիփ պիտի:»

ԻՐԱԿԱՆ(°)

ԵՐԱԶԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Շատ բարձր եմ ինձմե այդ խորհուրդի վստեմ,
Անմահ Դիցունի, ես միայն կուզեմ,
Եւ դու խոստացար ընուշ գիւմ փափաք,
Կ'ուզեմ որ նախքան կապեն հարսի քաղ:

ՆՈՐ ՀԱՐՍ

Կապեցին կուսին ճակտին հարսի քաղ,
Եւ լցաւ խսկոյն իւր յասուկ փափաք:

Այն ինչ արքեցաւ հարսն գեղանի,
Գաւ գինեմ ի մեջ իւր մեղրաշուանի:
«Օրհնեալ ըրրաւ միշտ դո՛ւ դիցունիդ վեհ,
Որ պարգեւեցիր ինձ այս մեծ նսեհ.
Կ'ուզեի ըրրալ լոկ հարս մը սիրուն,

(*) Մկրտիչ Էֆէնտի Աճէմեան մեր հանճարեղ
ու ճարտար Բանաստեղծը Հայրենիք պատուական
լրագրոյն մէջ Կոյսի մը երազը գրած էր ախորժ եւ
սահուն ոճով, եւ ալ մտածելով որ Կոյսի մը այդ
երազը խիստ չափ անգամ իրականութեան մէջ
կը մտնէ, փափաքեցայ նոյն երազին մէջ Կոյսին
վերջնական փափաքին իրագործուիմ եւ անոր հե-
տեւութիւնը ալետր գրչովս նկարագրել:

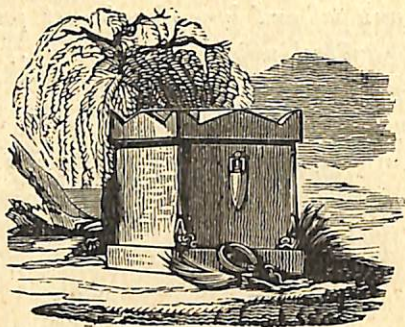
Պճնիշ շղարշով, քողով զարդարուած,
Բայց դու տուիր ինձ այդ երջանիկ քաղդ.
Հիմա կըզգամ շաւ քե ինչ է դրախտ:
Այսպէս մըմնէր նոր հարսն երջանիկ,
Տգեհ վախճանեմ հարսնուքեան փափիկի:
Մագերն հիման ալ կիսամերկ մարմնոյն
Ուտերուն վրայ ցիր, ցան ուկեզոյն,
Անուշ խղերու հոտ, փայլ ունեկին,
Հիմա պե՛տ չունեի նայիլ վեր յերկին,
Իւր երազն արդեւ դարձած էր ճշդի,
Երկինքին բաներ քովիկն ունեի, զի
Աղանակդ վեց աստիկներ անգին,
Մահիկ շինեիմ հաւարձան ճակտին,
Զի կոյս մ'էր երկչոտ, հիմա հարս եղաւ,
Հարսնուքին անոր քաջութիւն տուաւ:
Առանձին նստի խցիկն մեջ տուաւ,
Հիմա քովն ունի փեսայ մը վեհ, քաջ.
Իւր հանդէպ կեանք պարտեցն է քաջուի,
Ուր տխրակ փարդին տայ խօշ հաւքոյրներ:
Եւ կանխադրով անոր իւր քաջուի,
Խոստանայ յաւեհ ըրրալ իւր նեղուի:
Է՞ր դիտիւ այդ եւս հորիզոն, յուսին,
Քովն էր երկրային այդ մեղրաշուանի.
Ուրջ օրերը միշտ ետեսուն եմ,
Բայց հարսն ու փեսան երբեք հաշտուած չեն:
Մեղրաշուանոյ ինն աւիսներ զապին.
Երկունք հաճոյից փոխանակեցին,
Կեանք եւ մահու անհաստատ փայրկեան,
Մանկաբարձ, բժիշկի կազմեցին ասեան,
Եւ մինչ կեանամուտ տղան կը տար խիթ,

«Մեռայ», կը գոչէր հարսն այն պարզամիտ :
 «Իցէ խնորհի ըրրաւ Արուսեակ,
 Թող ղնեիկն զիս երկինիս խշտակ,
 Կ'ըրրայի գոնէ յոյս մ'օղազեաց,
 Առաջնորդ վստահ մողար հաւատեաց :
 Իցէ խնորհի ըրրաւ մի բռնուն,
 Թուիկէ բույի ուսեռն էրգօք զուարթուն .
 Մերք որկրածեսին քեռ պատարագ,
 Մերք էի հաճոյք հիգիկն սննունագ :
 Իցէ խնորհի ըրրաւ մի ծաղիկ,
 Թող շարեիկն զիս դազադիկն փոյիկ,
 Բայց միայն այս չէր իմ կեանք, իմ վիճակ,
 Կուսիկն զղիտուն ալ կ'ըրրայի պատկ :
 Իցէ խնորհի ըրրաւ ջիւնջ, յսակ
 Առունը բաքուն ծաղիկներու տակ,
 Իմ ակնէ քոյիսմ պաղ պաղ արտասուք,
 Գեք կ'անցընէիկն ոչխարաց պատուք :
 Իցէ խնորհի ըրրաւ երգ, գեղցեղ .
 Թող ցուրտ փնկադաս դաւերու հեղեղ,
 Թափէր իմ գղիտուն, փնկեղով փնկեր,
 Վերջ ճարը հասած քերակը խրէր :»

Երկունք գորացան, եղան խիստ խրիչ,
 Յեռոյ շունեցաւ մանուկի մը ճիւղ,
 Ամենքը տակ մեջ «փառք փեղ» կարդացիկն,
 Եւ խաղաղեցան դուռն ու հրացիկն :
 Դանեակն «սոցի յոյս. մանչ է, խրվրճըդ»
 Աւետեց հօրն որ բանաղով արկղ,
 Առաս պարգեւեց դեղիկն ու ճերմակ,
 Որ ողջ փրկեցան իւր կիկնն ու զաւակ :

Այս երկրորդ անգամ երբ մայրն աջ բացաւ .
 Խոր հառաչակով բարձրաձայն ըսաւ .
 «Զգիտի քե հարսնորսիկն բարւոք,
 Դժար կողմ ունի, դաս չտուաւ որ .
 Բայց քե ունեկաս ըսաւ, առողջ կազմած .
 Կեանք ու զաւակներ կըսայ միշտ Աստուծ :»

ԻՄ ՍԻՐԵԼԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՂԻՈՅՆ
ԱՌԵՏԻՍԵԱՆ ՔՆԱՐԻ
ՍԳԱԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԴՐՈՒԵՑԱՆ ԱՅՍ ՏՈՂԵՐ

1892 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28

Թո՛ղի՛ր, զե՛ս' Եզրիճե՛կս Սուրհանդակ,
Տա՛ր արժանուշ գո՛ւրս Իրե՛ն զո՛ւ որդեա՛կ:

Արե՛նասայ քո՛ւրսսանիս զո՛ւ ծաղիկ,
Նախանձե՛կն քե՛զ ևճոճօր ու յաւիճիկ.
Շուշան մ'ե՛իր, ճիշդ գեղեցիկ անո՛ր պէս,
Չարն Ասրոյե՛ գե՛զ ծո՛ղց յաշխարհս:

Յօղունդ ի վար գլուխդ ծռած դու ինկար.
Կանգնե՛ղ զքե՛զ անգօր եղաւ ձեռք ձա՛րսար.
Հազար խե՛ւամ, հազար դեղեր ապարդիւն
Թողո՞ղ զացիր վեր, երկիւնքի բարձրաթիւն:

Դու կարդացիր այն խոստումը, զոր ըրի,
Քիչ ասե՛նե՛ն զքե՛զ զաւախ՝ անքերի,
Դու կանխեցիր զինքն արե՛տե՛ղ, զիճե՛մ ես,
Քու ընկերըդ, հասակակիցդ, Եզրիճե՛կս:

Սերովքե՛կց բա՞ն կը պահուէր, զո՛ւ արդա՛ր,
Որ ուզեցիր ըզրա՛յ անոճ ձեռք քե՛զ.
Մերն էիր դու, մեր Քնարը, բանկարժե՛ք,
Է՞ր բարեբաղդ ըրիր զանոճ, զե՛զ հե՛ք:

Ծնողացդ ու ինձ Հայրիկիս ապերախս,
Վերին սիրոյ համար ըրիր մե՛զ դժբաղդ,
Մոռցա՞ր արդե՛օք քե՛զից քե՛զ իմ խաղա՛յ,
Եւ մատերուդ այս աղեսցս զգո՛ւնե՛ք իմ:

Չես ապերախս, իմ մե՛սցս դու զաւախ,
Յաւե՛ս գո՛հ եմ բարի արե՛կ անասալի.
Թե՛ Ասրովպե՛ ունի՛ մկրտս կրե՛ղու,
Ես ալ գրի՛ց՝ զքե՛զ անմահ գործե՛ղու:

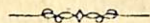

Երեւ. Տ՝Լ	ՍԽԱԼ	ՌԻԳԼԻԳ
3— 5	իհ	ին
3— 8	Եւզիհէս	Եւզինէս
3—13	տեղան	տեղան
4— 3	հասարակոծ	հասարակած
4— 4	տարի,	տարի:
4— 7	Ու չիլամք քոյրեւ րդ եղբարք մայր դոն ես	Օր, ուր քոյրերդ, եղ- բարքդ, մայրդ ու ես,
	Օր, ու չիլէմք, զքեզ Եւզինէս	Չիլէնք, ու չիլանք, զքեզ Եւզինէս
5— 3	նոգին	հոգին
9—15	արտայատուծիւն ները	արտայայտուծիւնները
9—25	Յովսէփ	Յովսեփ
10— 2	փղկեցուցիչ	փղձկեցուցիչ
11— 2	իրադործում	իրադործում
11—15	հրապարհակ	հրապարակ
14— 9	Ատրովպէ	Ատրովպէ
14—23	ալ	ալ
15—14	որդեկ	հորդեհ
16—11	կազտէ	կազդէ
16—24	Ամաղոն	Ամաղոն
19— 1	եւս	եւս
19— 5	յորդանոս	յորդահոս
19—16	Տոյս	Յոյս
21—17	սեխմիւ	սեղմիւ
22— 9	սեխմեմ	սեղմեմ
22—21	սալկայէ	սակայն
22—22	Սեծ	Մեծ

Երեւ. Տ՝Լ	ՍԽԱԼ	ՌԻԳԼԻԳ
23—14	ուղխածէւ	ուղխածեւ
23—19	Թողլով	Թողլով
23—28	Թալթալեան	Թահթահեան
24— 1	մէր	մեր
24—19	Արուսիեան	Արուսեակ
25— 1	Եւ մենեայք	Եւմենեայք
25—16	Յուցներ	ցուցներ
26— 5	հաստ	հաստ
29—16	չեմ	չեմ
29—23	ճղժիմ	ճղճիմ
31— 4	վերքէրէն	վերքերէն
31—17	նեղ	հեղ
32—12	ջէնջ	ջինջ
33— 2	երգեց	երգոց
37— 2	երկու	եկու
42—17	ճմարտեն	ճմարտին
43— 5	վարժարահի	վարժարանի
43— 9	օրհնեալ	օրհնեալ
45—18	շունջը	շունջը
46— 4	էր	էր
47— 1	դախտակն	Տախտակն
47—10	վշտագին	վշտագին

ՅԱՆԿ

Յիշատակ Եւդինեայ	3
Յառաջարան	7
Իմ ապագայն	13
Յոյս յաւիտենական սիրոյ	19
Ներշնչուհեանի առաջին վէմը	20
Նախերգ առաւօտեան Ներշնչուհեան վարժարանի	32
Երգ ճաշի Ներշնչուհեան վարժարանի	33
Հաւասար ենք	35
Երգ արուեստանոցի Ներշնչուհեան վարժարանի	37
Երգ սարգեւարաշխութեան Ներշ . վարժ	40
Մեղրի սիրահար աղջիկը	44
Իրական Աւետիսեան	48
Սգալի մահ Քնարի	52

ԴԱՍԱՏՈՒ. — (Ներքին) ընտանիք Ներշնչուհեան 5 հոգի, Այր, Կին, Ուստր եւ Դստերք Ներշնչուհեան : (Արտաքին) Օհան Էֆ. Սարայտարլեան եւ Ֆրանսացի Օրիորդ մը Մառի Թիլքէն Թէ իբր զաստիարակուհի եւ Թէ իբր զասատու Գաղղիերէն լեզուի :

1894 ին աւելնալիք դասստուններն են

Մկրտիչ Լիկնտի Կիւմուշեան. Գաղղ. ի համար. Կարապետ » Գասարճեան. Գծադրու. » եւ Ֆրանսացի կին մը իբր տնտեսուհի :

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

ՆԵՐՇՆՉՈՒՀԵԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՐՋԱՆ ԵՐԵՐ ՏԱՐԻ

Ուր մանուկն ամեն նախակրթութիւն երգերով կը սովորի, նոյն խալ ԱՅԲ եւ ԲԵՆ : Արուեստագիտական եւ առեւտրական խաղեր ու սլարեր սխալի սխալն այս տարի :

Գիշերօթիկի զինները չափաւորուած են, մա- նաւանդ աղջկանց համար :

Ա. տետր ապստեղ
Բ. տետր Գին 5 դր.

